

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA
UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA
V KOŠICIACH

Dlhodobý *zámer*

Univerzitetnej knižnice UPJŠ v Košiciach
na roky 2026 – 2031

Košice 2026

Východiská

Univerzitná knižnica je centrálnym informačným, vzdelávacím, kultúrnym, vydavateľským a technologickým pracoviskom univerzity.

Návrh dlhodobého zámeru Univerzitnej knižnice UPJŠ v Košiciach na roky 2026 – 2031 nadväzuje na Dlhodobý zámer Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach na roky 2026 - 2031, na doterajší Dlhodobý zámer Univerzitnej knižnice UPJŠ na roky 2022 – 2025 a na výsledky a skúsenosti vyplývajúce z činnosti knižnice v predošlých rokoch.

V ďalšom období má plniť úlohu moderného partnera vzdelávania, vedy, výskumu, publikovania, otvorenej vedy, digitálnej transformácie a komunitného života univerzity.

Predkladaný návrh rešpektuje medzinárodné štandardy, etický kódex a usmernenia Medzinárodnej federácie knižničných asociácií a inštitúcií IFLA, strategické zámery univerzity, najmä kvalitu vzdelávania, vedy, výskum a inovácie, internacionalizáciu, ľudské zdroje, organizáciu a riadenie univerzity a investičný rozvoj. Súčasne reflektuje potreby modernej akademickej knižnice, a to najmä v oblastiach elektronických informačných zdrojov, otvorenej vedy, evidencie publikačnej činnosti, digitalizácie, dátovej podpory, vydavateľských služieb, používateľskej skúsenosti, kybernetickej bezpečnosti a udržateľnosti.

Strategický zámer 1

Kvalitné informačné zdroje a inteligentná správa fondov pre vzdelávanie, vedu a výskum

STRATEGICKÝ CIEĽ 1.1

Systematicky budovať, sprístupňovať a hodnotiť knižničný fond a elektronické informačné zdroje tak, aby zodpovedali potrebám študijných programov, vedeckovýskumnej činnosti a meniacim sa používateľským návykom akademickej obce.

Nástroje

- Realizovať koordinovanú a dátovo podloženú akvizíciu tlačенých a elektronických dokumentov podľa potrieb fakúlt, pracovísk a študijných programov.
- Posilňovať modely adresnej akvizície, identifikovať málo využívané, duplicitné a obsahovo zastarané dokumenty, priebežne vyhodnocovať využívanie fondov a pokračovať v tvorbe tzv. živého fondu.
- Rozvíjať fond e-kníh, licencovaných databáz, skúšobných prístupov a trvalých elektronických kolekcí so zreteľom na potreby jednotlivých fakúlt odborov.
- Zachovať a rozvíjať úlohu knižnice ako garanta prístupu k elektronickým informačným zdrojom na univerzite.
- Prepojiť akvizičné rozhodovanie s údajmi o výpožičkách, návštevnosti študovní, využívaní e-zdrojov a požiadavkách pracovísk. Rozhodovacie procesy založiť na štatistikách využívania dokumentov a databáz.

STRATEGICKÝ CIEĽ 1.2

Rozvíjať digitálnu knižnicu univerzity a dlhodobú dostupnosť dokumentov v súlade s princípmi otvoreného prístupu, autorského práva a ochrany digitálneho dedičstva.

Nástroje

- Pokračovať v systematickej digitalizácii študijnej, odbornej a publikačnej produkcie univerzity podľa vopred stanovených priorít.
- Rozvíjať nástroje na bezpečné online sprístupňovanie digitalizovaných dokumentov.
- Zabezpečovať kvalitný postprocessing, OCR spracovanie, kontrolu kvality a správu metadát digitalizovaných dokumentov.
- Posilňovať dlhodobú archiváciu dokumentov a kontrolu integrity dát a formátov.
- Vytvárať metodiku výberu dokumentov na digitalizáciu so zohľadnením študijnej potreby, fyzického stavu dokumentu, dopytu a jedinečnosti obsahu.

Strategický zámer 2

Používateľsky orientované, dostupné a inovatívne knižnično-informačné služby

STRATEGICKÝ CIEĽ 2.1

Rozvíjať moderné, dostupné a jednoducho použiteľné služby knižnice v prezenčnom aj online prostredí s dôrazom na komfort používateľa, inklúziu a flexibilitu.

Nástroje

- Modernizovať výpožičné, rezervačné a samoobslužné procesy vrátane ďalšieho využívania RFID technológií, knihoboxov, online prolongácií a webových služieb.
- Zlepšovať používateľskú skúsenosť v online katalógoch, vyhľadávacích rozhraniach a na webovom sídle knižnice.
- Pripraviť a realizovať prechod na knižnično-informačný systém novej generácie zodpovedajúci súčasným potrebám univerzity.
- Zavádzať personalizované a segmentované služby pre študentov, doktorandov, výskumníkov, pedagógov, zahraničných študentov a študentov so špecifickými potrebami.
- Rozvíjať online návody, videomanuály, e-learningové moduly a samoobslužné informačné nástroje.
- Skvalitňovať reprografické, skenovacie a doplnkové služby podľa reálnych potrieb používateľov a technologických možností pracovníkov.

STRATEGICKÝ CIEĽ 2.2

Posilňovať úlohu knižnice ako študijného, komunitného a podporného priestoru univerzity.

Nástroje

- Postupne modernizovať študovne, zóny pre individuálne štúdium, oddychové a komunitné priestory a podporovať vznik flexibilných používateľských zón.
- Zohľadňovať špecifiká jednotlivých pracovísk knižnice podľa potrieb fakúlt a používateľských skupín.
- Rozvíjať služby podporujúce wellbeing študentov a kultivované akademické prostredie.
- Pokračovať v organizovaní kultúrnych, vzdelávacích a popularizačných podujatí, ktoré posilňujú identitu knižnice ako otvoreného univerzitného priestoru.
- Zaviesť pravidelné vyhodnocovanie spokojnosti používateľov so službami, priestormi a otváracími hodinami a výsledky využívať pri plánovaní zmien.

STRATEGICKÝ CIEĽ 2.3

Systematicky rozvíjať informačnú, publikačnú, citačnú a digitálnu gramotnosť a kritické myslenie používateľov knižnice.

Nástroje

- Posilňovať informačné vzdelávanie študentov všetkých stupňov štúdia vrátane školení k práci s katalógmi, databázami, citačnými manažérmi a zásadami korektného publikovania.
- Rozvíjať ciele vzdelávacie aktivity pre doktorandov, mladých vedeckých pracovníkov a pedagógov.
- Prepojiť knižničné vzdelávanie s potrebami fakúlt, predmetov a študijných programov.

- Využívať prezenčné aj online formy školení, webinárov a asynchrónnych kurzov.
- Posilňovať kompetencie používateľov v oblasti práce s umelou inteligenciou, overovania informácií, akademickej integrity a etického používania digitálnych nástrojov.

Strategický zámer 3

Knižnica ako strategický partner vedy, výskumu a otvorenej vedy

STRATEGICKÝ CIEĽ 3.1

Rozvíjať odbornú, analytickú a metodickú podporu vedy, výskumu a hodnotenia tvorivej činnosti univerzity.

Nástroje

- Zachovať a posilňovať úlohu knižnice ako garanta evidencie publikačnej a umeleckej činnosti univerzity a správy súvisiacich registrov.
- Realizovať prechod na nový informačný systém zodpovedajúci súčasným potrebám univerzity pri evidencii publikačnej činnosti, umeleckej činnosti a ohlasov.
- Zabezpečovať kvalitnú evidenciu publikačných výstupov, ohlasov a súvisiacich dát pre potreby univerzity, ministerstva a hodnotiacich procesov.
- Poskytovať konzultačné služby v oblasti publikačných stratégií, bibliometrie, citačných analýz, identifikátorov autorov a reputačných rizík publikovania.
- Vytvárať analytické podklady a prehľady pre vedenie univerzity, fakulty a pracoviská pri hodnotení vedeckého výkonu.
- Rozvíjať predpublikačné poradenstvo a metodickú podporu autorov ešte pred samotným vydaním alebo zaevidovaním výstupu.

STRATEGICKÝ CIEĽ 3.2

Systematicky rozvíjať otvorenú vedu a inštitucionálne služby v oblasti Open Access, otvorených dát a dlhodobej dostupnosti vedeckých výstupov.

Nástroje

- Koordinovať aktivity univerzity v oblasti otvoreného prístupu k publikačným výstupom a metodicky podporovať pracoviská pri plnení požiadaviek grantových schém a vydavateľských politík.
- Posilňovať inštitucionálne repozitárové a archivačné služby pre elektronické publikácie, preprinty, postprinty a ďalšie oprávnene sprístupniteľné výstupy prostredníctvom ZENODO a iných.
- Rozvíjať služby spojené s pridelením DOI, ISBN, ORCID a ďalších perzistentných identifikátorov.
- Podporovať využívanie otvorených licencií, najmä Creative Commons, pri rešpektovaní legislatívnych a zmluvných podmienok.
- Vytvárať metodické materiály a školenia k Open Access, predátorskému publikovaniu, autorskému právu a výskumnej integrite.

Strategický zámer 4

Moderné univerzitné vydavateľstvo a odborné publikačné služby

STRATEGICKÝ CIEĽ 4.1

Rozvíjať Vydavateľstvo ŠafárikPress ako profesionálne, otvorené a technologicky pripravené univerzitné vydavateľstvo podporujúce vedeckú, odbornú a vzdelávaciu produkciu univerzity.

Nástroje

- Zabezpečovať kvalitnú edičnú činnosť univerzity v tlačenej aj elektronickej forme s dôrazom na odbornú úroveň, transparentné procesy a kvalitnú používateľskú podporu.
- Zavádzať a štandardizovať digitálne publikačné a redakčné procesy, správu metadát a komunikáciu s autormi.
- Posilňovať prepojenie vydavateľských procesov s evidenciou publikačnej činnosti, otvoreným prístupom a repozitárovými službami.
- Rozvíjať elektronické publikovanie, online distribúciu a dlhodobé sprístupňovanie publikácií.
- Pokračovať v rozvoji portálu Unibook ako e-shopu, prezentačného priestoru a úložiska elektronických publikácií.
- Podporovať zavedenie a prevádzku platforiem zameraných na univerzitné publikovanie, vrátane Open Journal System a Open Monograph System a v rámci týchto systémov odborne garantovať workflow.

STRATEGICKÝ CIEĽ 4.2

Poskytovať autorom, editorom a pracovníkam univerzity komplexné publikačné poradenstvo.

Nástroje

- Rozvíjať konzultačné služby v oblasti vydavateľského procesu, autorského práva, licenčných podmienok, citačných zásad a evidencie výstupov.
- Zjednodušovať administratívne procesy pre autorov a súčasne zvyšovať kvalitu poskytovaných metodických materiálov a podkladov.
- Posilňovať metodickú podporu pri príprave vedeckých monografií, učebníc, skrípt, zborníkov a iných tlačенých a elektronických publikácií.
- Budovať jednotné redakčné a grafické štandardy univerzitného publikovania.

Strategický zámer 5

Digitálna transformácia, dátová integrácia a kyberneticky bezpečná knižnica

STRATEGICKÝ CIEĽ 5.1

Zabezpečiť postupnú digitálnu transformáciu knižnice a integráciu jej kľúčových informačných systémov, procesov a dátových tokov.

Nástroje

- Postupne prepájať knižničné, publikačné, evidenčné, repozitárové a prezentačné systémy do koordinovaného pracovného rámca.
- Zosúladiť logiku štatistických ukazovateľov, interných výkazov, benchmarkingových podkladov a dátových výstupov pre vedenie univerzity.
- Zavádzať automatizované importy, kontroly a validačné mechanizmy pri správe bibliografických, autoritných a evidenčných údajov.
- Rozvíjať dátovú analytiku pre potreby manažérskeho rozhodovania, plánovania akvizície, priestorových služieb a hodnotenia výkonu knižnice.

STRATEGICKÝ CIEĽ 5.2

Posilniť technologickú, prevádzkovú a kybernetickú bezpečnosť knižnice.

Nástroje

- Zabezpečovať pravidelné zálohovanie dát.
- Udržiavať súlad používaných systémov s požiadavkami kybernetickej bezpečnosti, GDPR a interných bezpečnostných pravidiel univerzity.
- Modernizovať serverovú a hardvérovú infraštruktúru knižnice podľa priorit a dostupných zdrojov.

- Zavádzať opatrenia na ochranu digitálnych objektov, používateľských účtov a prevádzkových systémov.
- Rozvíjať digitálne kompetencie zamestnancov v oblasti bezpečnosti, správy dát a používania nových technológií vrátane nástrojov umelej inteligencie.

Strategický zámer 6

Viditeľná, spolupracujúca a medzinárodne otvorená knižnica

STRATEGICKÝ CIEĽ 6.1

Posilňovať vnútro univerzitnú, odbornú a medzinárodnú spoluprácu s cieľom podporiť vzdelávanie, vedu, výskum a odbornú reputáciu knižnice.

Nástroje

- Rozvíjať systematickú spoluprácu s fakultami, univerzitnými pracoviskami, študijnými a personálnymi oddeleniami a ďalšími útvarmi univerzity.
- Posilňovať spoluprácu s CVTI SR, SNK, akademickými knižnicami, profesijnými združeniami a ďalšími domácimi aj zahraničnými partnermi a stavovskými organizáciami.
- Zapájať sa do odborných projektov, pracovných skupín a aktivít vrátane programu Erasmus+.
- Podporovať internacionalizáciu služieb knižnice, najmä vo vzťahu k zahraničným študentom, výskumníkom a partnerom univerzity.
- Rozvíjať viacjazyčné informačné a metodické materiály a používateľskú podporu v anglickom jazyku.

STRATEGICKÝ CIEĽ 6.2

Budovať značku knižnice ako aktívneho, profesionálneho a otvoreného pracoviska univerzity.

Nástroje

- Realizovať systematické marketingové a propagačné aktivity vo fyzickom aj digitálnom priestore.
- Rozvíjať komunikáciu knižnice prostredníctvom používateľsky prívetivého webového sídla, sociálnych sietí, podujatí, výstav a popularizačných aktivít.
- Prezentovať knižnicu ako súčasť značky univerzity a ako miesto podpory štúdia, vedy, kultúry a akademickej komunity.
- Pokračovať v organizovaní podujatí pre študentov, uchádzačov o štúdium, odbornú verejnosť a partnerov univerzity.
- Využívať moderné formy komunikácie vrátane videonávodov, online kampaní a cielej segmentácie obsahu.

Strategický zámer 7

Kvalitné ľudské zdroje, učiaca sa organizácia a udržateľná knižnica

STRATEGICKÝ CIEĽ 7.1

Rozvíjať personálny potenciál knižnice ako predpoklad kvalitných a inovatívnych služieb.

Nástroje

- Podporovať odborný rast zamestnancov prostredníctvom školení, workshopov, interného vzdelávania a zdieľania dobrej praxe.
- Posilňovať digitálne, informačné, jazykové, komunikačné a metodické kompetencie zamestnancov.
- Vytvárať podmienky pre zastupiteľnosť, spoluprácu a zdieľanie znalostí.
- Rozvíjať pracovné prostredie založené na profesionalite, otvorenej komunikácii, spolupráci a zodpovednosti v duchu wellbeing.
- Prehlbovať schopnosť zamestnancov reagovať na nové výzvy akademického prostredia, vrátane práce s AI a dátovo orientovaného rozhodovania.

STRATEGICKÝ CIEĽ 7.2

Integrovať princípy environmentálnej, ekonomickej a prevádzkovej udržateľnosti do riadenia a rozvoja knižnice.

Nástroje

- Uplatňovať princípy zelenej knižnice v prevádzke, pri správe priestorov, nákupe technológií a pri organizovaní podujatí.
- Znižovať environmentálnu stopu knižnice prostredníctvom úsporných a digitálnych riešení, obmedzovania zbytočnej tlače a efektívnej správy zariadení.
- Využívať možnosti zdieľania, opätovného použitia a cirkulácie vybavenia a materiálu tam, kde je to vhodné.
- Zavádzať priebežné sledovanie prevádzkových, environmentálnych a ekonomických ukazovateľov vybraných činností knižnice.
- Rozvíjať environmentálne povedomie používateľov a zamestnancov prostredníctvom podujatí a osvetových aktivít.

Implementácia a hodnotenie plnenia

Plnenie dlhodobého plánu bude každoročne konkretizované v plánoch hlavných úloh Univerzitnej knižnice a vyhodnocované vo výročných správach a interných hodnotiacich materiáloch.

Pri vyhodnocovaní sa budú sledovať najmä ukazovatele využívania fondov a EIZ, návštevnosti fyzických a virtuálnych služieb, miery digitalizácie, kvality evidenčných a publikačných procesov, výkonnosti vydavateľstva, spokojnosti používateľov, realizácie systémových zmien, ako aj rozvoja odborných kompetencií zamestnancov.

Záver

Univerzitná knižnica UPJŠ v Košiciach bude v období rokov 2026 – 2031 rozvíjaná ako moderné, otvorené, technologicky pripravené a odborne silné univerzitné pracovisko, ktoré aktívne prispieva ku kvalite vzdelávania, podpore vedy a výskumu, otvorenej vede, digitálnej transformácii, publikačnej činnosti, internacionalizácii a budovaniu kultivovaného akademického prostredia v súlade s Dlhodobým zámerom UPJŠ na roky 2026 – 2031.

KONTAKT

Univerzitná knižnica UPJŠ v Košiciach

E-mail: kniznica@upjs.sk

Web: www.uk.upjs.sk